

EN-SCRIPTOLOGIE OF HET EVANGELIE VAN GODS ZOON..

inleiding

De titel van de lezing van vanavond is niet willekeurig gekozen. Ik kan u zelfs meteen wel zeggen dat die titel de uitkomst is van alles wat ik in de afgelopen tijd heb mogen en moeten lezen over hermeneutiek. U weet: dat is de wetenschap die zich bezig houdt met het begrijpen van de dingen om ons heen. Ik heb daar veel van geleerd. Het aardige is namelijk dat je op allerlei manieren leert kijken. Elke hermeneutische benadering laat je weer andere dingen ontdekken. Er zijn heel veel verschillende uitgangspunten en invalshoeken die je kunnen helpen om ook als christen steeds weer anders naar de dingen te kijken. Al die vormen van kijken en studeren helpen je om te ontdekken dat de wereld waarin je leeft onbegrijpelijk groot is en heel veel verbergt. Daar wordt je klein van. En als christen groeit dan het ontzag voor je Schepper. Wat heeft Hij veel in de schepping gelegd. Wat is Hij onvergelijkbaar wijs. Want al die kleine stukjes die ik nog maar gedeeltelijk in kaart kan brengen overziet Hij moeiteloos. Al die uitgangspunten en invalshoeken waarlangs je naar de dingen kunt kijken en die telkens weer een ander licht op de geschiedenis of op de wereld of op de zin van het leven werpen – dat is voor Hem niet fragmentarisch en onvolkomen maar bij God ligt dat open en zichtbaar voor Hem. Zo'n tijd van lezen en studeren brengt mij dan ook nog dichter bij wat we samen mogen belijden in artikel één van de NGB: “er is één God, een geheel enig en eenvoudig geestelijk wezen. Hij is eeuwig, niet te doorgronden, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig. Hij is volkomen wijs, rechtvaardig en goed en een zeer overvloedige bron van al het goede.” Dat is de vreugde van de christen. Elk uitgangspunt en elke nieuwe benadering brengt je bij de belijdenis van Gods grootheid, Gods majesteit, Gods liefde en Gods genade dat je als kleine mens iets te zien mag krijgen van je Schepper. Zo groei je als christen in de rijkdom van het leven met God.

Het is goed om die dingen tegen elkaar te blijven zeggen. We staan als christenen in zekere zin in een geweldige ruimte. We mogen van alles ontdekken. Ook als het gaat om een bepaalde wetenschappelijke benadering. En zelfs als het een bepaalde wetenschappelijke benadering van de bijbel betreft. Dat hoeft niet bij voorbaat af te schrikken. Dat hoeft niet krampachtig te maken. We staan niet meteen op verboden terrein als we vanuit een bepaald uitgangspunt en vanuit een bepaalde invalshoek naar de bijbel kijken. Integendeel. We kunnen er veel van leren. We mogen er ook door groeien omdat het ons nog weer meer inzicht geeft dat we niet op verboden terrein maar op heilige grond staan.

Dat is ook de reden waarom ik de lezing van vanavond de titel HET EVANGELIE VAN GODS ZOON gegeven heb. Daar zit om zo te zeggen een dubbele bodem in. Er straalt een dubbel licht vanuit de titel. Aan de ene kant benadrukt het namelijk de volheid en onuitputtelijke rijkdom van al die manieren om met het Woord van God bezig te zijn. Je komt er altijd weer anders van vandaan, van zo'n zoektocht. Je hebt er altijd iets van geleerd. Aan de andere kant benadrukt dat ook je beperktheid en begrensdheid. Je hebt namelijk niet meer dan “iets” geleerd, “iets” gezien en ontdekt. Het is maar één van de vele uitgangspunten waar je mee bezig bent geweest en het is maar een invalshoek van waaruit je dezelfde bijbel nieuw benaderd hebt. Je krijgt het nooit zo dat je er zelf het overzicht over hebt. Je zult er nooit van kunnen zeggen dat je het nou wel van alle kanten hebt bekeken. En zelfs al zou dat zo zijn – dat je het van alle kanten hebt bekeken – dan heb je nog niet alles gezien. Want het is en het blijft het evangelie van Gods Zoon.

afbakening

Als al die hermeneutische benaderingen niet meer zijn dan “een” manier, “een” uitgangspunt, “een” invalshoek om op een beperkte manier een klein stukje van de diepe rijkdom van de bijbel te ontdekken – is er dan helemaal niets in het algemeen te zeggen over de manier waarop je de bijbel kunt benaderen? Als het boek niet per se vanuit historisch oogpunt, of vanuit taalkundig oogpunt gelezen en bestudeerd hoeft te worden, omdat al ons menselijk kunnen en kennen maar beperkt en begrensd is – onvolkomen en als door een spiegel – betekent dat dan dat elke hermeneutische regel tekort schiet en ook zelf haar tekorten in zich heeft, zodat je uiteindelijk van elk uitgangspunt en van elke hermeneutische benadering moet zeggen: het heeft me wel iets geleerd maar het is nog altijd niet de sleutel om de bijbel te verstaan? Ik zou daar allereerst een bevestigend antwoord op willen geven. En ik zal u ook vertellen hoe dat komt.

Dat komt, omdat de bijbel het evangelie van Gods Zoon is. Het is het evangelie van Hem, die in den beginne bij God was. Die God was. Het Woord dat vlees geworden is. “Ik ben van boven”, zegt de Here Jezus tegen de schriftgeleerden. Ik ben van boven. De eniggeboren Zoon die aan de boezem des Vaders is, die heeft Hem ons doen kennen. Ik ben van boven. Jullie zijn van beneden. Eer Abraham was, ben Ik. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid. Als we het dus hebben over het evangelie van Gods Zoon, dan hebben we het over de boodschap van Hem die één van Wezen met de Vader is. God uit God. Licht uit Licht. Waarachtig God uit waarachtig God. Geboren. Niet geschapen. En zoals daar een geheimenis is in de twee naturen van onze Here Jezus Christus, zo is datzelfde geheimenis ook het geheimenis van Zijn evangelie. Ik begrijp dat ik nu al een heleboel zeg maar ik hoop dat u het punt kunt begrijpen waar ik met u over wil spreken. Dat is voor mij uiterst belangrijk. Want het is een verzwegen punt. Het is een onderbelicht punt. Dat zou onder belijdende christenen niet zo moeten zijn. Maar het is niet voor het eerst in de geschiedenis dat de kerk in verwarring gebracht wordt of is, omdat dit punt onvoldoende in rekening wordt gebracht. Het evangelie is niet een boek als welk willekeurig ander boek. Het evangelie is het evangelie van Jezus Christus, Gods Zoon (Mc. 1:1). Ik ben van boven, zegt Hij. Jullie zijn van beneden. Ik kom ergens anders vandaan. Mijn oorsprong is jullie onbekend en door jullie ook niet te begrijpen. En weet u, daar lopen nu al die hermeneutische benaderingen uiteindelijk op vast. Ze lopen vast op de werkelijkheid en de waarheid dat het evangelie uiteindelijk het evangelie van Gods Zoon is. Hij is iemand die wel beneden is geweest en zich met beneden bezighoudt, maar die tegelijkertijd van boven is en zich van boven met beneden bezig houdt. Daarom zeg ik allereerst, dat al onze uitgangspunten en al onze benaderingen en invalshoeken zo beperkt en begrensd zijn dat er van geen enkele methode gezegd kan worden: dit is de sleutel die toegang geeft tot het verstaan van heel de bijbel. Dat hoeft niet te ontmoedigen. Want elke invalshoek is er één. Maar het moet wel bescheiden maken. Want elke invalshoek is er maar één. Eén van beneden. Terwijl het evangelie van Gods Zoon een boek van boven is, dat ik beneden lezen mag.

Ik ga daarom vanavond ook niet met u in op de actualiteit van de zogeheten nieuwe benadering van de hermeneutiek die de theologie en de gemeentes van vandaag probeert wijs te maken dat deze methode de bijbel voor het eerst duidelijk en begrijpelijk maakt. Ik denk juist dat de nieuwe benadering van de hermeneutiek heel

veel verwarring zaait en de boodschap erg onduidelijk en onbegrijpelijk maakt. En tegelijkertijd denk ik en geloof ik dat er wel degelijk een andere sleutel is om de bijbel te leren begrijpen. Die sleutel ligt wat mij betreft zelfs zo voor de hand dat het eigenlijk onbegrijpelijk is dat we die niet *in* de hand nemen. Die sleutel ligt ook in de titel boven mijn verhaal van vanavond verborgen: het evangelie van Jezus Christus, Gods Zoon. Hij is die sleutel. Hij is de sleutel die het evangelie opent. Het evangelie van Jezus Christus kan door niemand anders geopend worden dan door Hem zelf. Want Hij is de enige die zowel van beneden als van boven is. Ik zoek gereformeerde hermeneutiek daarom niet in historische wetenschap, in taalkundige wetenschap, in literaire wetenschap, in filosofische wetenschap of welk ander menselijk uitgangspunt dan ook, maar ik zoek het uitgangspunt voor wat in mijn ogen gereformeerde hermeneutiek genoemd mag worden in de geloofsbelijdenis dat Jezus Christus Gods Zoon is, omdat de bijbel nu eenmaal het evangelie van Jezus Christus, Gods Zoon is.

sleutel

De eerbied voor het evangelie en de blijdschap dat ons dit woord is toevertrouwd, hangen onlosmakelijk en onveranderlijk samen met de eerbied voor Hem, door wie God in het laatst der dagen tot ons heeft gesproken, zoals Hebrëëën 1 vers 1 zegt. U hebt woorden van eeuwig leven, zeiden de discipelen toen de Here Jezus hun vroeg of zij niet als anderen bij Hem weg wilden. Waar zouden we heen moeten? U hebt woorden van eeuwig leven, Here Jezus. Daar ligt de sleutel tot het verstaan van het evangelie. Hij is die sleutel. In het kijken naar Hem en in het luisteren naar Hem ligt de toegang tot het begrijpen van het evangelie, ook als het gaat om vragen over dat evangelie zelf. Daar zet ik in vanavond. Ik hoop u duidelijk te kunnen maken waarom we ook bij vragen over wat de Here Jezus gedaan en gezegd heeft, niet zonder de belijdenis kunnen dat Hij de Christus is, de Zoon van de levende God.

Dat betekent theologisch dat ik mijn uitgangspunt neem in wat we de christologie noemen, de leer over de Here Jezus Christus. Dat is overigens niet mijn eigen uitgangspunt. Ik sta daarmee in de katholieke ruimte van de gereformeerde kerk, die ook wat deze zaak betreft niet anders heeft willen doen dan zich laten leren door haar hoogste Profeet en Leraar zelf. Een breuk met die traditie – zoals de huidige hermeneutische benadering zelf zegt met de traditie te willen breken - kan daarom ook nooit zonder de consequentie, dat een andere benadering tegelijkertijd een breuk met de Here Jezus betekent. Ook dat wordt nog wel eens verzwegen, door over het verleden te spreken op een manier alsof de kerk ook toen maar “een” poging deed er iets van te begrijpen. Dat is laatlunkend onjuist. De kerk heeft zich aan de voeten van haar Heiland willen zetten om van Hemzelf de geheimenissen van Zijn evangelie verklaard te krijgen. De kerk heeft altijd leerling mogen zijn en is zich dat door Gods genade ook bewust geweest. Het spreken over het evangelie staat niet los van het spreken over Jezus Christus. Je hebt met Hem te maken zodra je de eerste bladzijde van de bijbel openslaat.

christologie

Onze Here Jezus neemt zijn woorden en zijn werken niet alleen maar uit wat Hij van de Vader weet. Ik kom er straks op terug, maar wil u er eerst graag op wijzen dat de Here Jezus niet alleen maar *spreekt* uit de Vader en niet alleen maar *doet* als zijn Vader. Onze Here Jezus *is* uit de Vader. Het getuigenis van de bijbel is daar heel helder over. Zo kondigt de engel Gabriël zijn geboorte aan in Lukas 1 vers 35: “de heilige Geest zal over u komen de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen.

Daarom zal ook het heilige dat verwekt wordt, Zoon Gods genoemd worden.” Daarom zeg ik in navolging van het evangelie dat deze Zoon Gods niet alleen uit de Vader *spreekt* en als Zijn Vader *doet*, maar dat deze Zoon Gods uit zijn Vader *is*. Hij is God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God. Hij is wel geboren, maar niet geschapen. In Hem woont de volheid van God lichamenlijk, zegt Kol. 1, 19. Hij is volgens Hebr. 1 de afstraling van Gods heerlijkheid en de afdruk van Zijn wezen. Eer Abraham was, is Hij (Joh. 8,58). Johannes kondig zijn geboorte aan als het Woord dat vlees geworden is (Joh. 1,14). Van dat Woord zegt hij in datzelfde hoofdstuk eerst: In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God. (..) Alle dingen zijn door het Woord geworden. Ik ben van boven, zegt de Here Jezus. En Ik en de Vader zijn één (Joh. 10,30).

Het is deze waarheid, die de Here Jezus steeds weer in conflict brengt met de schriftgeleerden van zijn dagen. Dat Hij woorden van God zou kunnen spreken, willen ze wel erkennen. Dat Hij in naam van God kan optreden willen ze wel aanvaarden. Zo hebben dat profeten voor Hem ook gedaan. Maar het gezag waarmee Hij spreekt en het gezag waarmee Hij optreedt doet veronderstellen dat Hij denkt meer te zijn dan een profeet. Hij stelt zich namelijk aan God gelijk. Dat is ook het kernpunt in het schriftgedeelte dat we samen hebben gelezen uit Johannes 5 en wordt aanleiding om deze Jezus te doden. Want men kan in die dagen niet geloven dat een mens, die zo menselijk met hen omgaat en dezelfde taal spreekt niet alleen uit de Vader spreekt en als de Vader doet, maar uit die Vader *is*. Niet door wedergeboorte, maar door geboorte. De schriftgeleerden van die dagen zijn ver van wat de apostel later mag schrijven: “God is geopenbaard in het vlees.” (1Tim. 3, 16). Ik durf wel te stellen vanavond, dat in elke andere hermeneutische benadering deze waarheid uiteindelijk ver uit beeld raakt. De geloofsbelijdenis van de kerk – waaraan zij door Gods genade vanaf de eerste eeuwen vast heeft mogen houden – dat de Zoon niet alleen een echt en rechtvaardig mens is, maar ook en niet los daarvan echt en eeuwig God raakt op de achtergrond wanneer we het evangelie benaderen van beneden uit en daarmee denken de bijbel methodisch te kunnen uitleggen. Ik heb ook wel bewijzen voor die stelling. Want de uitkomsten van welke andere hermeneutische benadering van het evangelie ook, brengen ons bij een Jezus die niets goddelijks meer heeft en zijn gezag voor vandaag verloren heeft. Dan is Hij nog leraar en voorbeeld, inspirator en groot profeet, vrijheidsstrijder en werker van barmhartigheid, maar niet meer de Jezus van Thomas: “mijn Here en mijn God”. Wat dat met het gezag van zijn evangelie doet, is vervolgens niet moeilijk te zien. Daarom zeg ik vanavond, dat de kerk de leer over het evangelie christologisch moet inzetten en het evangelie zo moet blijven lezen, als het evangelie van Jezus Christus, Gods Zoon (Mc. 1,1). Want het mysterie rond de persoon van onze Here Jezus hangt met het mysterie rond het goddelijk gezag van zijn evangelie samen. Het is het eeuwig Woord dat ons in ons begrijpelijke woorden tot het eeuwig leven leidt. Zijn evangelie, hoe menselijk ook is daarmee niet alleen maar menselijk meer. Dat hebben zijn discipelen ook wel begrepen toen Hij vroeg of niet ook zij weg wilden gaan: “waarheen Here Jezus, want U, U hebt woorden van eeuwig leven.”

eenheid

Het is mijn hartelijke overtuiging dat de bijbel zelf op deze christologische benadering wijst en daar ook naar toe brengt. Dat geldt allereerst de **eenheid** van de Schriften van oude en nieuwe testament. Ik wijs u op 1 Petrus 1 vers 11 en 12, waar nadrukkelijk wordt gezegd dat de profeten van het oude

testament op zoek waren waar de Geest van Christus op doelde toen Hij in die tijd al sprak van de Here Jezus. Ik wijs u in dit verband ook op wat de Here Jezus zelf zegt in Johannes 5: 39: “U onderzoekt de Schriften, want u meent daarin eeuwig leven te hebben en deze zijn het welke van Mij getuigen”. Zo legt de Heiland in Lukas 24 aan de zogeheten Emmaüsgangers de schriften als eenheid uit in vers 27: “En Hij begon bij Mozes en bij al de profeten en legde hun uit wat in al de Schriften op Hem betrekking had.” En even later zegt Hij in hetzelfde hoofdstuk – vers 44 – tegen zijn discipelen: “Hij zeide tot hen: Dit zijn mijn woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles wat over Mij geschreven staat in de wet van Mozes en de profeten en de psalmen moet vervuld worden.” De eenheid van het evangelie ligt dus in Hem. In onze Here Jezus Christus.

waarheid

Maar de christologische benadering van het evangelie is niet alleen de sleutel om de *eenheid* van oude en nieuwe testament te belijden. De christologische benadering is ook de sleutel om de **waarheid** van het evangelie te blijven belijden. Het gaat, anders gezegd, niet alleen om de oorsprong van het evangelie, maar het gaat ook om de inhoud. Die inhoud is Jezus Christus, die van Zichzelf getuigt dat Hij Gods Zoon is. Hij is de getrouwe Getuige, die voor het front van heel de wereld de waarheid spreekt. Hij is van boven en deelt mee en verkondigt wat Hij van de Vader te zien en te horen krijgt. In Hem woont de volheid van God lichamelijk. C. Trimp heeft het in zijn boek “Betwist Schriftgezag” naar aanleiding van Johannes 5 zo gezegd: “wie het middelpunt niet heeft gevonden, in de erkenning van Christus als de Zoon van God, kan ook de tweede Getuige (namelijk de Vader) niet horen, noch zien, noch eren. En wie wel de Zoon van de Vader heeft gehoord in de woorden van Jezus van Nazareth, heeft geen behoefte meer aan de menselijke regel van de twee getuigen: in de persoon Jezus Christus vindt de gelovige álles wat nodig is aan getuigenis der waarheid.” De Here Jezus *zegt* maar niet de waarheid. Hij *is* de waarheid zelf.

doel

Zo vinden de eenheid en de waarheid van het evangelie hun oorsprong en garantie in wie onze Here Jezus Christus is. En dat geldt vervolgens niet alleen voor de eenheid en de waarheid, maar ook voor het **doel** van het evangelie. Ook hierbij citeer ik ter wille van de tijd graag C. Trimp: “Want het zijn de Schriften, die leven schenken aan elk, die zich door die Schriften laat leiden tot de Gezondene, de Christus Gods en zich door die Schriften de ogen laat open, teneinde de werken van Jezus te herkennen als werken Góds.” Daarom schrijft Paulus aan Timotheüs (2 Tim. 3: 14-15) ook nadrukkelijk het volgende: “Blijf gij echter wat u geleerd en toevertrouwd is, wel bewust van wie u het hebt geleerd, en dat u van kindsbeen af de heilige schriften kent, die u wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof in Christus Jezus.” In deze Jezus ligt de eenheid, de waarheid, de inhoud en het doel van het evangelie. Een bijbelse en dus gereformeerde hermeneutiek heeft daarom het uitgangspunt in de christologie – de leer over de Here Jezus Christus.

trinitarisch

Nu mogen we natuurlijk niet over de Here Jezus Christus spreken – los van de Vader en de Heilige Geest. Dat mogen we niet, omdat de Here Jezus zelf heel nadrukkelijk steeds weer wijst op de wonderlijke eenheid tussen de Vader en de Zoon enerzijds en de eenheid tussen de Zoon en de Heilige Geest anderzijds. Ook in het gelezen schriftgedeelte komt de relatie tussen de Vader en de Zoon heel sterk naar voren. Het is de Zoon niet mogelijk, zegt de Here Jezus in Johannes vijf vers negentien, iets te doen of te zeggen – los van de Vader. U ziet wel, hoe nauw die band is. Het woord en het werk van de Zoon valt samen met het woord en het werk van de Vader. Die eenheid is gegrond in de liefde (5: 20) en wordt zichtbaar in het opwekken van doden (5: 21) en het oordeel dat de Zoon gegeven is (5: 22).

Datzelfde geldt voor de verhouding van de Zoon en de Heilige Geest. Een verhouding die zo sterk en zo innig is, dat de apostel kan uitroepen dat de Geest tegelijkertijd ook de Here Jezus is (2 Kor. 3: 17-18). De Geest werkt op Zijn beurt ook niet los van en buiten de Here Jezus. In Johannes 16: 13-15 zegt de Here Jezus: “want Hij zal niet uit Zichzelf spreken, maar al wat Hij hoort zal Hij spreken en de toekomst zal Hij u verkondigen. Hij zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het mijne nemen en het u verkondigen. Al wat de Vader heeft is het mijne; daarom zei Ik: Hij neemt uit het mijne en zal het u verkondigen.”

Net zo min als je het evangelie los kunt maken van wie Jezus Christus is, zo kun je Jezus Christus losmaken van wie de Vader en de Geest zijn. Zijn evangelie is niet alleen Zijn evangelie. Het is het evangelie *uit* de Vader. En het is het evangelie *door* de Geest. Dat is om zo te zeggen het kader waarin de leer over de Here Jezus staat. We noemen dat met een wat moeilijk woord het trinitarisch kader. Dat trinitarisch kader wil zeggen, dat we het verband blijven zien waarin de leer over de Here Jezus staat. Het verband van de eenheid in het woord en in het werk van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Ik werk dat in de komende paragrafen graag nog iets meer voor u uit. En ik spreek dan allereerst over het evangelie als het evangelie van de Zoon, die alles van en uit zijn Vader heeft genomen. Daarna gaan we binnen datzelfde trinitarisch kader iets meer horen over het verband tussen de Zoon en de Heilige Geest.

Uit de Vader

Ook wanneer we met het evangelie mee belijden dat de Here Jezus niets van zichzelf doet en alles uit zijn Vader neemt en van zijn Vader heeft, mogen we niet uit het oog verliezen dat de Zoon dat zegt vanuit de eeuwige liefdesband die er is tussen de Vader en de Zoon. Dat is een moeilijk te omschrijven en nog moeilijker te begrijpen eenheid. Maar ze is wel eenvoudig te belijden en te geloven, omdat het evangelie zelf ons die onlosmakelijke eenheid en verbondenheid tussen de Vader en de Zoon leert.

De Here Jezus zelf wijst – zoals ik al gezegd heb – op die verbondenheid in Johannes 5. Wanneer de schriftgeleerden Hem verwijten dat Hij zich aan God gelijk stelt, spreekt de Here Jezus heel nadrukkelijk en tot drie keer toe onder het sterke “amen, amen Ik zeg u” van de onlosmakelijke eenheid en verbondenheid tussen de Zoon en de Vader. In het eerste “amen, amen, Ik zeg u” van de verzen 19 tot en met 23 zegt de Here Jezus dat Hij en de Vader hetzelfde willen en doen. Wat de Vader laat zien, zegt de Zoon. Dat is een gelijktijdigheid. De Zoon kijkt, observeert en luistert naar wat de Vader Hem laat zien en horen. Ze staan in een continue verbinding met elkaar en zijn haast wezens één. Het mysterie – het geheim –

daarvan schuilt in de eeuwige godheid van de Zoon. Je kunt dat als gelovige lezen en horen, maar niet verklaren. Je mag het in geen geval ontkennen, want dat zou aan de eer van God tekort doen, zo zegt de Here Jezus dat in vers drieëntwintig. Het tweede “amen, amen Ik zeg u” heeft dezelfde grondslag. In de Zoon spreekt God zich voor het laatst uit, zoals dat ook aan het begin van de brief aan de Hebreeën staat: “nadat God vele malen en op vele wijzen vroeger tot onze vaders gesproken heeft in de profeten, heeft Hij nu in het laatst der dagen tot ons gesproken door de Zoon.” God spreekt dus. God spreekt in en door de Zoon, onze Here Jezus Christus. Daarom heet Hij de weg, de waarheid en het leven. Want “wie zijn woord hoort (Joh. 5: 24) en Hem gelooft die Hem gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel.” Dat de Zoon – onze Here Jezus Christus – volmacht en macht heeft om eeuwig leven te geven komt uit in het derde “amen, amen Ik zeg u “ wanneer de Zoon in vers 27 zegt dat Hij die volmacht ontvangen heeft en over die macht als de Zoon van God zelf beschikt. Als de Zoon doet Hij wonderen, wekt Hij doden op, schenkt Hij vergeving van zonden en staat Hij zelf uit het graf op. Deze Jezus is niemand anders dan de Zoon van de levende God, zoals Petrus belijdt in Mattheüs 16: 16, terwijl Thomas over Hem uitroept: “mijn Here en mijn God!” (Joh. 20: 28).

Tegelijkertijd leert het evangelie ons ook dat Gods Zoon nadrukkelijk de Zoon van de mens heet. Over de bewijzen van Zijn menselijk natuur gaat het vanavond niet, maar ik wil u wel graag nog iets zeggen van de verhouding waarin de Zoon naar zijn menselijke natuur tot de Vader staat. In die verhouding kan de Here Jezus bijvoorbeeld zeggen dat de Vader meer is dan de Zoon (Joh. 14: 28). En het is zowel die verhouding en als de gezindheid van de Here Jezus, die de apostel Paulus in Filippenzen twee tot die bekende woorden brengt: “die, in de gestalte Gods zijnde, het God gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, maar zichzelf ontledigd heeft en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen.” Maar ook die menselijke natuur staat niet los van de Vader, door wie het Heilige verwekt is. Zo ziet de Zoon op naar de hemel als Hij het brood breekt en de dankzegging uitspreekt en zo knielt Hij neer in de hof van Getsamene om zijn wil ondergeschikt en eenstemmig te verklaren aan en met de wil van zijn Vader in de hemel. De Zoon, die gisteren en vandaag en tot in eeuwigheid dezelfde is (Hebr. 13: 8); God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God en één van Wezen met de Vader, is heeft echte menselijke natuur aangenomen en is ons vlees en bloed geworden. Als mens heeft Hij onder ons gewoond en heeft Hij zijn woord gesproken, dat niet zijn woord maar het woord van de Vader was.

inspiratie

Ik noem u wat nadrukkelijk deze verbondenheid tussen de Zoon en de Vader, omdat het deze verbondenheid is die iemand als prof. H. Bavinck in zijn prachtige uiteenzetting over het ontstaan van het evangelie benadrukt. In woord, werk en wil zijn de Vader en de Zoon één. Deze eenheid mogen we vervolgens niet losmaken van wie de Zoon is. De Zoon is van eeuwigheid Gods Zoon – God uit God, Licht uit Licht, waarachtig God uit waarachtig God. En tegelijk is diezelfde Zoon in de gestalte van een mens bij ons geweest is. Hij, die het God gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, heeft zichzelf ontledigd, zegt de apostel in Filippenzen 2. Wat betekent dat voor ons onderwerp van vanavond? Om het zo menselijk mogelijk te zeggen betekent het dit: dat de Zoon Hebreeuws en Grieks sprak, komt niet in mindering op zijn God zijn. En al hebben we in het evangelie te maken met een woord dat wij

als mensen lezen en begrijpen kunnen – dat mag omwille van de verhouding tussen de Zoon en de Vader en vanwege die twee naturen van de Zoon nooit leiden tot een omgang met het evangelie als zouden we daarin en daarmee alleen te maken hebben met een woord van mensen. Daar zit een bepaalde spanning in. Wanneer de Here Jezus in Johannes 5: 19 en 30 en in Johannes 14: 24 zegt dat Hij van zichzelf niets kan doen en dat alles wat Hij zegt uit de Vader is, dan verklaart Hij het woord dat Hij in onze taal spreekt tegelijkertijd tot het woord van God. Aan de ene kant maakt dat het inderdaad mogelijk om het evangelie als een mensenwoord te benaderen vanuit allerlei menselijk inzicht en wetenschappelijke methodiek. Aan de andere kant blijft daarin nodig dat we de beperktheid van het menselijke en wetenschappelijke blijven belijden en erkennen. Want dat mensenwoord is tegelijkertijd het woord van Hem, die aan de boezem van de Vader is, het vleesgeworden Woord dat uit de hemel is neergedaald om ons God te doen kennen. Dat mensenwoord is woord van God. In dat spanningsveld bestuderen we de heilige schriften. En vanuit dat spanningsveld openen we het evangelie als een woord waarvan we mogen zeggen: de God der goden spreekt!

Ik wil daar nog nadrukkelijk één opmerking over maken voordat we van dit onderwerp komen op het laatste, namelijk dat de Zoon niet alleen uit de Vader maar ook door de Geest spreekt. Wat ik nog wil zeggen heeft aansluitend en ook te maken met die verbondenheid tussen de Vader en de Zoon en de eenheid van de twee naturen die de Zoon heeft. Er staat meer dan een profeet voor ons als we het evangelie van onze Here Jezus Christus openen. En als ik op dit punt het evangelie noem dan bedoel ik heel de heilige schrift, de bijbel zoals ons die is toevertrouwd. Als we dat evangelie openen staat er meer dan een profeet. Want wanneer de Zoon spreekt ziet Hij wat de Vader Hem te zien geeft. In Johannes 5 vers 19 tot en met 23 is er van zo'n verbondenheid sprake dat het optreden van de Zoon samenvalt met wat de Vader Hem te zien geeft. De Zoon interpreteert de Vader niet. De Zoon zegt wat Hij te zien krijgt en doet wat Hem verteld wordt. Zijn focus is zo sterk op de Vader gericht, dat Hij een oog- en oorgetuige van het hemelse genoemd mag worden. De Zoon probeert niet in woorden uit te drukken wat geen oor gehoord heeft, Hij vertelt *wat* Hij hoort. In het evangelie van de Zoon hebben we met het schrift-geworden Woord van God te maken. Wie achter dat woord dan nog naar een diepere bedoeling op zoek gaat, overschrijdt een grens waar ook iemand als Job van terug moest komen toen hij meende God te moeten narekenen en loopt net als Petrus gevaar voor de Here Jezus een tegenstander te worden. Dat verhindert de komst en de doorbraak van het koninkrijk. Het is met name dit punt, broeders en zusters, dat in de actualiteit van vandaag in geding is, wanneer het gaat om de zogenaamde nieuwe hermeneutische benadering. Die benadering staat niet los van wat je van de Christus zegt en belijdt. Wie zijn evangelie verwerpt, verwerpt Hem en onteert daarmee Hem die deze Jezus heeft gezonden (Joh. 5: 23). Dat is ook te zien in de levensstijl, die niet meer de stijl van zijn koninkrijk eerbiedigt maar is verlaagd en uitgehold tot een leven waarin ons eigen woord wet is geworden. Ik ga daar vanavond niet nog dieper op in. Maar houdt dit punt goed vast alstublieft. Want het gaat ook in de nieuwe benadering van de hermeneutiek uiteindelijk om de aloude vraag: “maar u.. wie denkt u dat Ik ben?”

Door de Geest

Het antwoord op die laatste vraag is ook beslissend voor mijn laatste onderwerp vanavond. Hij is de Christus, de Zoon van de levende God. Die belijdenis zegt niet alleen iets over zijn verbondenheid en eenheid met de Vader, *uit* wie Hij zijn evangelie neemt en doorgeeft. Die belijdenis zegt tegelijkertijd ook iets over zijn verbondenheid en eenheid met de Heilige Geest *door* wie Hij zijn evangelie laat verkondigen.

In het gebed dat de Here Jezus aan het eind van zijn leven tot de Vader uitspreekt komt deze eenheid, tot een ontzagwekkend hoogtepunt. Ik doel op het hogepriesterlijk gebed in Johannes 17, waar de Here Jezus zegt: “Nu weten zij dat al wat U Mij gegeven hebt van U komt, want de woorden die U Mij gegeven hebt heb Ik hun gegeven” (Joh. 17: 7-8). Daar vindt u die eenheid tussen de Vader en de Zoon nog een keer nadrukkelijk terug. Al wat Hij gesproken heeft, heeft Hij van de Vader ontvangen en uit de Vader genomen. En zo kan Hij dan vervolgens in vers zeventien vragen: “Heilig hen in uw waarheid; uw woord is de waarheid. Gelijk U Mij gezonden hebt in de wereld, heb Ik hen gezonden in de wereld; en Ik heilig Mijzelf voor hen opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid.” (Joh. 17: 17-19). Het heiligen in Gods waarheid is het heiligen in Gods Woord. Zo worden discipelen tot apostelen en zo worden deze gezonden uitgestuurd om dit woord te verkondigen. Het is het Woord van de Zoon die dit woord uit de Vader heeft gesproken en door de Geest laat verkondigen. Het evangelie benadrukt deze onlosmakelijke eenheid en verbondenheid tussen de Zoon en de Geest op tal van plaatsen. Ik wijs u vanavond alleen maar op Johannes 14 vers 25 en 26: “Dit heb Ik tot u gesproken, terwijl Ik nog bij u verblijf; maar de Trooster, de heilige Geest, die de Vader zenden zal in mijn naam, die zal u alles leren en u te binnen brengen *al wat Ik u gezegd heb.*” En Johannes 16 vers 12 tot en met 15: “Nog veel heb ik u te zeggen, maar u kunt het thans niet dragen; maar wanneer Hij komt, de Geest der waarheid, zal Hij u de weg wijzen tot de volle waarheid; *want Hij zal niet uit Zichzelf spreken, maar al wat Hij hoort zal Hij spreken* en de toekomst zal Hij u verkondigen. Hij zal Mij verheerlijken, *want Hij zal het uit het mijne nemen* en het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het mijne; daarom zei Ik: Hij neemt uit het mijne en zal het u verkondigen.” Wat de heilige Geest zegt, zegt de Here Jezus en wat de Here Jezus zegt, zegt de Vader. Die eenheid is zo onlosmakelijk dat de apostel Paulus in zijn tweede brief aan de Korinthiërs, hoofdstuk 3 vers 17 kan uitroepen: “de Here nu is de Geest”. Zo spreken de apostelen dan ook, vervuld met de Geest verkondigen ze de woorden die de Geest hen geeft uit te spreken. Overigens geldt dat niet alleen de apostelen. Dat geldt ook de profeten uit de oudtestamentische periode. Petrus zegt namelijk nadrukkelijk in 1 Petrus 1 vers 10 en 11: “Naar deze zaligheid hebben gezocht en gevorst de profeten, die van de voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, terwijl zij naspeurden op welke of hoedanige tijd de *Geest van Christus* in hen doelde toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden dat over Christus zou komen en van al de heerlijkheid daarna.” Ook de profeten waren kennelijk vervuld van deze Geest, dat is de Geest van Christus.

De Geest neemt dus uit wat van de Here Jezus is, zoals de Here Jezus neemt uit wat van de Vader is. Daarom heb ik u gezegd, dat een gereformeerde hermeneutiek zijn uitgangspunt moet nemen in de christologie, ofwel in de leer over de persoon en het werk van de Here Jezus. En dat in een trinitarisch perspectief, in het kader van de verbondenheid en de eenheid van de Zoon met de Vader enerzijds en de

verbondenheid en de eenheid van de Zoon met de heilige Geest anderzijds. Want wat de Zoon uit de Vader neemt laat Hij verkondigen door de Geest. Je kunt over het evangelie niet spreken los van het gezag en de betrouwbaarheid van de Here Jezus. Hij is het brandpunt, het middelpunt en het centrum. Alles getuigt niet alleen van wat van Hem gezien en gehoord is, maar Hijzelf getuigt van alles wat Hij gehoord en gezien heeft. Wanneer wij zo het evangelie openen als het getuigenis van de Geest van Jezus Christus, staan wij opnieuw voor de beslissende vraag: “en u.. wie zegt u dat Ik ben?”

slot

Ik ben me ervan bewust dat ik vanavond veel van u gevraagd heb. U komt hier tamelijk onvoorbereid naar een lezing luisteren en ik ben met u nogal het diepe ingesprongen. Met maar een enkel woord ook heb ik u iets kunnen schetsen van de contouren van waar een werkelijk gereformeerde hermeneutiek haar uitgangspunt moet zoeken. Waarom heb ik dat gedaan? Omdat het ook in ons nadenken over hermeneutische benaderingen allereerst en uiteindelijk gaat om de vraag wie Jezus Christus is. Het gaat om zijn betrouwbaarheid, zijn gezag en zijn koningschap. Dat staat vervolgens dan niet los van de betrouwbaarheid, het gezag en het koningschap van Hem die Hem gezonden heeft. Want wat Hij zegt neemt Hij uit de Vader. En het staat niet los van de zeggenschap van de Geest, die Here is en levend maakt. Die ons aan het beeld van de Zoon gelijkvormig wil maken en ons wil vormen tot die nieuwe mens, die in Gods nabijheid mag wonen. Kortom, de eer en de hoogheid van mijn Heiland Jezus Christus en de naam van mijn God zijn in het geding. En daarmee uw en mijn heil; uw en mijn zaligheid. Het zijn geen bijzaken en geen tweederangs onderwerpen, wanneer we spreken over het evangelie dat een kracht Gods genoemd mag worden. Want – en laat dat dan het laatste woord vanavond zijn – de Heiland zelf zegt: “Amen, amen Ik zeg u: wie mijn woord hoort en Hem gelooft die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven” (Joh. 5: 24a).

Dank u wel

beknopte literatuurlijst

- Bavinck, H., Gereformeerde Dogmatiek I, Kampen 1976, p. 225-547
- Bruijne Ad de en Burger, Hans (red), Gereformeerde Hermeneutiek Vandaag. Barneveld 2017
- Carson, D.A., Collected writings on Scripture. Nottingham 2010
- Carson, D.A. (red.), The enduring authority of the christian Scriptures. London 2016
- Greijdanus, dr. S., Schriftbeginselen ter Schriftverklaring. Kampen 1946
- Horton, Michael, Ordinary. Sustainable Faith in a radical, restless World. Grand Rapids 2014
- Kamphuis, J., In dienst van de vrede. De kerkelijke consensus als dogmatische factor. Groningen 1980
- Kistler, Don (red.), Sola Scriptura! The Protestant Position on the Bible
- Schilder, dr. K., Een hoornstoot tegen Assen? Antwoord op een "conscientiekreet". Kampen 1929
- Stoker, dr. W., Vedder, dr. B., Vroom, dr. H.M., De Schriften verstaan. Wijsgerig-hermeneutische en theologisch-hermeneutische teksten. Zoetermeer 1995
- Thompson, Mark D., A clear and present Word. The clarity of Scripture. Nottingham 2006
- Trimp, dr. C., Betwist Schriftgezag. Een bundel opstellen over de autoriteit van de bijbel. Groningen 1970
- Veenhof, J., Revelatie en Inspiratie. Amsterdam 1968
- Ven, drs. R. van der, Sluiers over de Schrift. Uitkomen in een andere wereld? Doorn 2006
- Wells, Paul, Gods Woord in mensenwoorden. Over inspiratie en gezag van de bijbel. Woord en Wereld 2011
- Westerink, dr. H.J., Gods Woord in menselijk schrift. Kampen 1953
- Witherington, Ben, The living Word of God. Rethinking the theology of the Bible. Waco, texas 2007
- Wright, Tom., De Bijbel en het gezag van God. Hoe we Gods Woord moeten lezen. Franeker 2017